Autor Guste Santini
Petak, 09 Studeni 2001 22:47

Hrvatski su biskupi progovorili o socijalnim problemima koji su iz dana u dan sve vidljiviji. Iako se ne može tvrditi da su uranili sa svojom javnom ocjenom ostaje da se konstatira da su bili prvi koji su to sasvim jasno, bez ograda, izrekli. Sada je svekolika društvena, pa samim time, socijalna kriza odmakla i resursi za učinkovta rješenja krize nisu obilata. Čitalac ovih stranica je imao, od uspostave ove web stranice, prilike čitati o svekolikim društvenim, posebno socijalnim, problemima. Ipak zabrinjava da je Crkva bila prva koja je progovorila. Ostali šute. Carevo novo ruho, može se zaključiti, i nije tako loše. Car nije gol! Ta i takva politika noja (za nevremena zabija glavu u pijesak) polako ali sigurno vodi ovu zemlju u kaos.

Ipak razmislimo je li Crkva uranila u svojoj ocjeni? Ili je možda «smetanja na vezama» Kaptol – Banski dvori?

Hrvatska proizvodi godišnje 20 milijardi $ što daje dohodak od nešto preko 4000 dolara po glavi stanovnika. Društveni proizvod per capita nije dostatan da se reproducira hrvatska država. Dakle, opća i zajednička potrošnja, osobna potrošnja i investicije se nisu mogle namiriti iz spomenutih dvatesetak milijardi dolara. Izlaz se je nalazio povećanjem uvoza i zadržavanjem izvoza godinama apsolutno na gotovo istom nivou. U 1997. godini uvezeno je robe više nego što je izvezeno za gotovo pet milijardi dolara. Stavi li se u odnos pet i dvadeset milijardi zna se da je uvoz veći od izvoza fantastičnih 25% društvenog proizvoda! Pazi dragi čitaoče: 25%!. Politika iz 1997. godine se je nastavila. I prethodne su godine imale «svoj scenarij» koji je bio manje vidljiv jer je postojala pomoć i dotznake iz inozemstva. Posebno valja istaći pomoć naših sunarodnjaka diljem svijeta. Hrvatska je proglašena čudom. Danas vidimo da postaje čudovište. Ali nastavimo. Priča se je dinamizirala zaduživanjem prema inozemstvu i prodajom obiteljskog srebra. Sve je to imalo učinak kao da su robe i usluge proizvedene iako to nisu. To sam svojevremeno usporedio sa učinkom droge. Nacionalno bogatsvo je prodano. Hrvatska je danas zadužena. Pokrivenost uvoza izvodom svodi se na polovinu iako je u prethodnom sustavu to iznosilo, godinama, 75% i više.

U 2002. godinu ulazimo sa prolaznom ocjenom MMF-a, koji je malo na nas ljut, ali očekuje da će se u narednom razdoblju prlanirane veličine ostvariti. Jasno građane Hrvatske o tome se ne pita. Oni ni neznaju pravo stanje stvari. Što su imali reći rekli su na izborima – i točka.

Pogledajmo što nas čeka u slijedećoj godini? Najprije poznato. Anuiteti po ino dugovima prelaze dvije milijarde dolara. Samo kamate iznose 650 milijuna dolara. Jasno je da se dugovi moraju vratiti! Ako budemo dobri možda se «izvučemo» tako da platimo samo kamate. To će biti veliko olakšanje. Zaključak je jasan: bit ćemo dobri ne zato što to naši partneri od nas traže, već zato što je to u našem interesu. Poznate riječi koje slušamo desetak godina a svakim danom je sve gore.

Dakle mi smo dobri i plaćamo samo kamatu, što to znači? Ekonomski analitičari se slažu da je teško ostvariti stopu rasta od tri posto u slijedećoj godini. Procjene se svakim danom približavaju stopi rasta od 2%. Dodatnog zaduživanja ne bi smjelo biti jer bi nam se bonitet ozbiljno zaljuljao. Izuzetak će biti ako naši inozemni partneri ocjene da se ipak možemo zadužiti. Izvoz se u kratkom roku neće povećati a i ponuda obiteljskog srebra za inozemne ulagače nije više tako atraktivna. I sada vratimo se kamati po inozemnim dugovima koja

dospijeva u narednoj godini. Spomenuti iznos od 650 milijuna dolara znači da bi društveni proizvod samo za kamate morao u narednoj godini biti veći zs 3,25%. Izloženo znači da u uvetima zadržavanja nivoa zaduženja Hrvatske prema inozemstvu raspoloživi će proizvod biti manji za 1,25%. Pri tome neće biti mane sa neba u iznosu većeg uvzoa od izvoza. Promjena politike od objekta ka subjektu bi sugerirala upravo takvu priču. Ali nama se pojavljuje spasonosan lijek!

Njemačka marka, naša nacionalna valuta, mjenja se u EURO, početkom slijedeće godine. Građani će «slamarice» zamjeniti ulozima u poslovnim bankama. Ekspandirati će devizna štednja građana što će povećati ponudu deviza u Hrvatskoj. Posljedica je jasna veća ponuda od potražnje i tečaj je stabilan. Evo ti, dragi čitaoče, parcijalne ravnoteže. U drugom koraku, banke neće olako davati kredite državi (moguća politika marginal managementa) jer je ista prezadužena što će prisiliti državu da se izravno obrati građanstvu nudeći povoljnije uvjete. Dio će stednje završti u bankama (svejedno sa aspekta makroekonomske politike da li u «domaće» ili inozemne banke) a dio u državnim obveznicama. Prema tome, postoji lijek i za slijedeću godinu. Druga je stvar što si ovim scenarijem hrvaska država dodatno smanjuje broj stupnjeva slobode. Drugim rječima, provedemo li iznijeto šanse će se da mjenjamo vlastitu sudbinu smanjiti. I ovaj scenarij znači preživljavanje kao što je to i danas. Ipak neke će se «rupe» povećati koje će tražiti sve odlučnije kirurške zahvate. Cijena će biti upućena građanima putem povećane individualzacije svih rizika kako je to lijepo izrekla Biskupska konferencija.

I opet priča. Izlaza ima. Da bi ga našli i da bi ga ostvarili moramo znati dijagnozu. Nju moraju znati svi hrvatski građani. Današnja vlast bi ipak morala odgovoriti zašto nije objavila po preuzimanju vlasti u kakvom je stanju zatekla Hrvatsku družavu. Poznati slučaj sanacije banaka iako u Hrvatskoj više nema značajne banke svakako bi valjalo poreznim obveznicima objasniti. Pokušaj da se Poštanska banka zadrži u vlasništvu naišla je na nezadovoljstvo stranih partnera. Oni su nezadovoljni. O tome se govori i piše. I mi, hrvatski građani, smo nezadovoljni. A izlaz je u koncepciji i stategiji razvoja (u vektorskom smislu) realizirano primjerenom taktikom (da promjene izazovu što manje troškovne udare) i operativnom poltikim. U protivnom dogodine će biti gore nego što je to ove godine. Uostalom nama je iz godine u godinu sve gore. Stiče se utisak da u Hrvatskoj nema ni konjukturnog ni razvojnog ciklusa. U Hrvatskoj postoji samo kriza koja se svakim danom produbljuje.